

Costache Dimitriade, actor și tapițer

Înșirind citorii Teatrului Național nu se poate trece peste numele lui Constantin Dimitriade. Actor din vremea eroică a teatrului românesc, el este și unul dintre autorii primei legi după care s-a condus Teatrul Național.

Dar Dimitriade, nevoit să lupte din greu cu viața, nu s-a mărginit numai la meseria de actor; a încercat sumedenie de alte profesii, doar o scoate-o la capăt cu o viață care se încăpățina să-i facă zile amare. În copilărie a fost ucenic la un tapițer, dovedind multă destoinicie. N-a stat însă multă vreme „la stăpîn“, ci s-a aciuat pe lângă o trupă de acrobați italieni, ce se pripășise la București. Astfel, de la vârsta de 12 ani a colindat lumea ca „gimnast și dănuitor“. Viața nu i-a fost ușoară și, nu o dată, departe de ai săi, cutreiera nemăcinate și neodihnit crașe străine, unde, alături de o bogăție care sărea în ochi, sărăcia era și mai mare.

Vagabondajul acesta i-a înlesnit lui Dimitriade învățarea mai multor limbi, între care spaniola, pe care o stăpînea, se spune, foarte bine.

După ce cîtva timp a fost hamal prin porturi, Dimitriade s-a angajat matelot pe mari vapoare, îndeosebi italienești. Munca îl încovoia însă și vagabondul își dădea seama că mult n-o va putea duce. Pentru că nu voia să renunțe la viiturarea lumii, s-a făcut chelner pe aceleași mari vapoare; a dus-o în această meserie cîtiva ani. Între timp, el traducea din spaniolește lucrări pe care le-a publicat mai târziu. Între ele figurează un curs de declamație de Don Vicente Ioaquim Bastus, care a apărut, după mulți ani, la București la Imprimeria Statului cu „aprobarea Consiliului de Instrucțiune“.

Obosit de profesiunea de chelner, Dimitriade poposește la Atena și se face translator, pentru ca, după cîtva timp, minat de același neastîmpăr, să se facă „voiajor comercial“ prin Marsilia și Paris, ajungînd și la Londra.

Omul trecuse însă de vârsta adolescenței și, sătul de vagabondaj, chemat și de dorul țării, revine la București în agitatul an 1848, cînd îl aflăm actor în trupa lui Costache Caragiale, care juca în sala „Slătineanu“, ce se afla pe locul unde este acum restaurantul „București“ („Capșa“). Era înzestrat cu o dicțiune fără cusur, iar glasul său știa să treacă de la accentele puternice, atît de trebuitoare melodramelor ce se jucau pe vremuri, la cele de duioșie, care pătrundeau

sufletul spectatorilor. Mai era dăruit cu o privire pătrunzătoare și cu o față mobilă, care se potriveau de minune deghizamentelor sale.

Nu rămîne însă decît doi ani la București, căci în 1850 e la Craiova, unde stîrșește un mare entuziasm pentru felul cum joacă pe eroul Radu Calomfirescu. Pe vremea aceea, și chiar mult mai încoace, la Craiova, în serile cînd apăreau pe scenă eroii naționali, ca Tudor Vladimirescu, Calomfirescu sau Frații Buzești, era obiceiul să se tragă cu tunul din curtea teatrului. (Detunătura se obținea printr-un sistem de piulițe umplute cu praf de pușcă.)

În 1859, pe cînd director al Teatrului cel Mare era C. A. Rosetti, Dimitriade a fost angajat director de scenă. În această calitate, montează o scrie de piese, traduce și localizează.

Mai târziu ajunge director-concesionar al Teatrului cel Mare, dar norocul nu l-a ajutat să poată duce concesiunea pînă la sfîrșit, publicul ocolind reprezentațiile românești, pentru a se înghesui la cele ale turneelor străine.

În stagiunile 1872-1875, Dimitriade joacă la Teatrul din Iași.

În această perioadă începuse să se afirme fiica sa, Aristizza Romanescu, ce avea să devină una dintre cele mai dăruite actrițe ale teatrului nostru.

De altfel, actoria nu era lucru necunoscut în familia lui Dimitriade. Soția sa a fost Paulina Stavrescu, soră a marci tragediene de la începuturile teatrului nostru. Raluca Stavrescu, vară primară cu Elena Theodorini, cîntăreață de reputație europeană. Și chiar fiul său, poetul Mircea Dimitriade, a jucat ani de zile teatru.

Mai târziu, în 1877, cînd s-a înființat Teatrul Național, Costache Dimitriade a fost printre primii societari. El scrie pentru Teatrul Național piesele *Ștefan al patrulea*, *Frații de munte*, *Virtutea străbună* ș.a.

Dar viața agitată a lăsat urme adînci sănătății sale. O boală de nervi nu-i dă pace, astfel că Dimitriade a fost nevoit să se retragă din teatru.

În 1880, Dimitriade revine la vechea sa îndeletnicire în alea tapițeriei.

Pe zi ce trecea, însă, înfricoșătoarea neurastenie punea stăpînire pe sufletul mult trîditului om. Și într-o zi, Costache Dimitriade și-a pus capăt zilelor, azvîrlindu-se în Dimbovița. Astfel s-a sfîrșit viața unui actor de seamă, dublat de un dibaci meșteșugar.